

METODERAPPORT SKUP 2016:

TREHOLT- BLØFFEN

Av Rolf J. Widerøe, Gordon Andersen,
Bjørnar Tommelstad og Morten Hopperstad

Treholt-avsløringen

INNSENDERE:

Rolf J. Widerøe, Gordon Andersen, Bjørnar Tommelstad og Morten Hopperstad

TAKK TIL:

Natalie Remøe Hansen, Benjamin Ree, Kristoffer Kumar, Tom Byermoen, Sondre Nilsen, Tore Kristiansen, Øystein Milli og Anders Sooth Knutsen.

PUBLISERT:

Fra 15. juni 2016. Arbeidet fortsetter i 2017.

<http://www.vg.no/spesial/2016/forfalskningen/>

<http://www.vg.no/spesial/2016/testament-bloffen/>

<http://www.vg.no/spesial/2016/slik-jobbet-bloffmakerne/>

KONTAKTPERSON:

VG ved Rolf J. Widerøe

Pb. 1185 Sentrum

0107 Oslo

Tlf: 913 79 538

REDAKSJON:

Verdens Gang

Pb. 1185 Sentrum,

0107 Oslo

Sentralbord: 22 00 00 00

Innhold

1. INNLEDNING	3
2 SLIK STARTET DET	4
3 METODER OG KILDEBRUK	4
3.1 Sikring av sensitivt materiale.....	4
3.2 Analyse av 1400 kontaktpunkter.....	5
3.3 Jakten på en bruktbilselger	6
3.4 Konfrontasjonen	7
3.5 Vise fram dokumentasjonen.....	7
3.6 Historiske værdata – og jakt i arkiver.....	8
3.7 Ny tidslinje – og andre hemmelige kilder	10
3.8 Det ukjente testamentet.....	10
3.9 Jakten på fingeravtrykk.....	11
3.10 Fakslogg og signatur	11
3.11 Avslørt av brettekant.....	12
3.12 Falsk drittpakke fikk nytt liv	14
3.13 Stemmeanalytikeren tok feil.....	15
3.14 Innrømmet NRK-bløff.....	16
4 DETTE ER NYTT	16
5 KONSEKVENSER	17
6 SPESIELLE PROBLEMSTILLINGER	18

1. INNLEDNING

Sommeren 1985 ble Arne Treholt dømt til 20 års fengsel for landssvik og spionasje. Retten slo fast at byråsjefen i Utenriksdepartementet hadde spionerte til fordel for Sovjetunionen. Arne Treholt har – bortsett fra i det første avhøret – hele tiden hevdet sin uskyld.

Etter som årene gikk begynte Arne Treholt og hans støttespillere å angripe etterforskningen og dommen. Siden 1988 har Treholt forsøkt å få gjenopptatt straffesaken fire ganger – men samtlige forsøk er blitt avslått.

I 2005 innledet Arne Treholt et samarbeid med den anerkjente forsvarsadvokaten Harald Stabell. Målet var å få renvasket den tidligere diplomaten og politikeren. Harald Stabell knyttet raskt til seg journalisten og redaktøren Geir Selvik Malthe-Sørenssen.

Malthe-Sørenssen ble for alvor kjent for den norske offentligheten da han i september 2010 lanserte boken «Forfalskningen. Politiets løgn i Treholt-saken.» I boken hevdet Malthe-Sørenssen at politiet fabrikkerte bevis mot Arne Treholt, og at disse bevisene var avgjørende da Treholt ble dømt for spionasje i 1985.

Sentralt i Malthe-Sørenssens fortelling var en anonym kilde. Vedkommende hadde angivelig kontaktet Malthe-Sørenssen og bedt ham om å få frem sannheten. Ifølge forfatteren var den anonyme kilden en tidligere ansatt i Politiets Overvåkningstjeneste (POT). Videre hevdet han at denne hemmelige kilden fortalte at politiet jukset med bevisene i Treholt-saken.

Den hemmelige kilden til Malthe-Sørenssen var viktig for å gi de nye opplysningene i boken troverdighet. Boken, sammen med flere medieoppslag i Aftenposten, førte til en mediestorm og grove anklager mot tidligere POT-ansatte.

Boken utløste en ny behandling av spiondommen hos Gjenopptakelseskommissjonen. Konklusjonen til kommisjonen i 2011 var at påstandene i boken ikke ga grunnlag til å gjenåpne saken mot spiondømte Arne Treholt.

Malthe-Sørenssen holdt fast ved påstandene i boken og anklagene om juks. «Dette er ikke noe punktum. Dette er et kolon», uttalte Malthe-Sørenssen i 2011.

Fem år senere ble punktum satt:

I en serie artikler vinteren 2016 avslørte VG hvordan privatetterforskeren, journalisten og forfatteren i lang tid hadde jukset med kilder og bevis i Treholt-saken og flere andre profilerte saker.

2 SLIK STARTET DET

«Politiet jukset med pengebeviset. Vi har fremskaffet ugjendrivelig bevis for at bildene som skulle dokumentere pengefunns i Treholts leilighet før han ble arrestert, i virkeligheten må ha blitt tatt etter at Treholt ble pågrepet. Bildene er rett og slett konstruert i ettertid.»

Sitatet er hentet fra et intervju Geir Malthe-Sørenssen ga til Aftenposten i forbindelse med boklanseringen i september i 2010.

I VG var man kritisk til boken og den påståtte kilden hans. I ukene og månedene etter utgivelsen ble påstandene i boken gjenstand for kritisk journalistikk – uten at man klarte å dokumentere noe den ene eller andre veien.

I årene som fulgte dukket Malthe-Sørenssen sitt navn opp i stadig flere saker som journalister i redaksjonen jobbet med – ofte i forbindelse med kontroversielle rettstvister og straffesaker. Fellesnevneren i sakene var at privatetterforskeren hadde en hemmelig kilde som satt på oppsiktsvekkende opplysninger.

16. Juni 2015 ble Malthe Sørenssen pågrepet og siktet for grov korrupsjon. Politiet mente han hadde betalt en tjenestemann for taushetsbelagte dokumenter i sitt arbeid som utreder. I VG vekket etterforskningen nysgjerrighet.

I månedene før Malthe-Sørenssen ble pågrepet, ble det foretatt en såkalt skjult etterforskning og kommunikasjonskontroll av ham. Det betyr – blant annet – at alle telefonsamtaler og tekstmeldinger blir fanget opp av etterforskerne.

På et tidspunkt i starten av 2016 fikk VG tilgang på deler av etterforskningsmaterialet – deriblant kommunikasjonskontrollen. VG verken kan eller vil gå nærmere inn på metodene vi benyttet i denne fasen av arbeidet med saken.

Få timer etter at materialet var i hus, forsto vi at det kunne inneholde sprengstoff. Det syntes som om at privatetterforsker Geir Malthe-Sørenssen hadde lurt Arne Treholts mangeårige forsvarer, advokat Harald Stabell. Det skulle imidlertid vise seg å bli en krevende oppgave å få full oversikt over privatetterforskerens mange løgner og fiktive kilder.

3 METODER OG KILDEBRUK

3.1 Sikring av sensitivt materiale

Vi skjønnte umiddelbart at en eventuell publisering av materialet fra den skjulte etterforskningen kunne utløse kildejakt og etterforskning av Spesialenheten for politisaker. Derfor innførte vi allerede første dag noen klare rutiner for håndteringen.

- Det var kun tilgjengelig på én lagringsenhet, og den ble kun åpnet på en «ren» datamaskin uten nettverk. Det vanskeliggjorde arbeidet for oss, ettersom det betød at kun en reporter kunne jobbe med materialet om gangen.
- Når det ikke ble jobbet, så ble lagringsmediet med materialet låst inn og skjult på finurlige steder i VG-huset, i tilfelle ransaking.
- Materialet ble aldri tatt med ut av VG-huset, og var dermed «beskyttet» av redaksjonen, i tilfelle noe skulle skje med reportere utenfor.
- Vi kommuniserte med hverandre via krypterte og avlyttingssikre kanaler som Signal og etter hvert Whats App.

3.2 Analyse av 1400 kontaktpunkter

Den første store utfordringen var å systematisere og analysere innholdet i materialet. Totalt var det over 1400 kontaktpunkter. Et kontaktpunkt kunne være en telefonsamtale på over 30 minutter. Et annet kunne være et anrop på noen sekunder. Det var lange tekstmeldinger og korte «ok»-meldinger.

Etter første gjennomgang forsto vi at det var tre hovedpersoner: Geir Malthesørensen, advokat Harald Stabell og den for oss ukjente bruktbilselgeren Thor Nord fra Sverige.

Vi startet med å bygge en tidslinje der alle relevante samtaler og meldinger mellom disse tre personene ble registrert inn. For ikke å gå glipp av detaljer bestemte vi oss for å transkribere alle samtalene – en stor jobb.

Når dette var gjort – og samtalene var gjennomgått på ny – forsto vi følgende:

Vi kunne dokumentere at Geir Malthesørensen drev et dobbeltspill der han lurte Harald Stabell og Arne Treholt til å tro at han hadde en hemmelig kilde for å holde i gang arbeidet med å gjenoppta saken. Den oppdiktete kilden «Gunnar» ble spilt av Malthesørenssens venn – den draptsdømte bruktbilselgeren Thor Nord fra Sverige.

Men vi hadde flere spørsmål:

- Hvor lenge hadde dette pågått?
- Hva slags kilde var det egentlig Thor Nord skulle spille?
- Var den falske kilden den samme som Malthesørensen hadde brukt i sin bok?
- Hva tjente Malthesørensen på dette?
- Og var dette en metode som Malthesørensen hadde brukt i flere saker?

Vi så at arbeidet med saken ville bli stort og omfattende. Det ble satt ned en egen arbeidsgruppe med fire reportere, som ble tatt ut av turnus slik at de kunne jobbe fulltid i de månedene arbeidet var mest intenst.

3.3 Jakten på en bruktbilselger

Samtalene og meldingene mellom de involverte var nesten ett år gamle. Vi visste derfor ikke hvordan forholdet mellom Malthe-Sørenssen og Thor Nord var da vi startet arbeidet.

Hvem av de involverte skulle vi kontakte først? Hvem varslet hvem hvis vi tok kontakt? Ut fra opptakene kunne det virke som Thor Nord vegret seg for å delta på jukset. Derfor kom vi frem til at det beste var å kontakte ham først.

Vi begynte å kartlegge Thor Nord ved å søke i folkeregisteret, selskapsregisteret og hos domstolen. Slik fikk vi raskt en oversikt over straffesakene og dommene han hadde her i landet. Vi fant ut at han var dømt for drap på 1980-tallet. Han hadde også flere bedrageri- og vinningsdommer.

Ferske foto av Thor Nord fant vi på hans profilside på Facebook, slik at vi visste hvordan han så ut i dag.

Vi bestemte oss for å reise til Borås og Sverige. Målet var å treffe Thor Nord – ansikt til ansikt.

Slik gikk det ikke. Etter nesten to ukers venting utenfor arbeidsplassen og hjemmet ga vi opp. Vi måtte endre strategi. Vi bestemte oss i stedet for å kontakte Treholt-advokat Harald Stabell.

Torsdag 11. februar hadde vi det første møtet med advokaten. Først snakket vi om hvilket forhold han hadde til Malthe-Sørenssen. Så fortalte vi at vi satt på dokumentasjon på at han var blitt lurt.

Siden materialet fra den skjulte etterforskningen var så sensitivt at vi ikke ville ta det med ut av VG-huset, spurte vi ham om han kunne komme til redaksjonen for å lytte til dokumentasjonen. Harald Stabell var først avvisende, men åpenbart nysgjerrig. Han ville forhøre seg med Arne Treholt før han gjorde noe. Til slutt gikk han med på et møte i VG-huset.

Senere samme dag fikk han høre utdrag fra telefonsamtalene. Han ville da ikke la seg filme eller intervju. Der og da forsto Stabell at han hadde blitt lurt.

Vi ville vite hva samtalene dreide seg om: Hvilken angivelig kilde i Treholt-saken var det Malthe-Sørenssen hadde lokket med? Hvor jobbet denne angivelige kilden?

Harald Stabell ville forhøre seg med Arne Treholt før han sa noe. Det endte med at vi selv fikk snakke med Arne Treholt på telefon fra Moskva. Den spiondømte mannen lettet på sløret og fortalte hva slags kilde denne «Gunnar» var: – Denne kilden skulle ha en jobb i den militære etterretningstjenesten, fortalte Arne Treholt.

Altså en annen kilde enn den Malthe-Sørenssen angivelig hadde fått informasjon av i forbindelse med bokutgivelsen i 2010.

Samme kveld sendte vi en reporter til Moskva for å møte Treholt ansikt til ansikt. I intervjuet fortalte Treholt at det var «Rettsikkerhetsstiftelsen for Arne Treholt» som hadde betalt Malthe-Sørenssen lønn for arbeidet. En sum på tilsammen 70.000 kroner. Stabell bekreftet dette.

3.4 Konfrontasjonen

Minutter etter telefonsamtalen med Arne Treholt kvelden 11. februar, ringte vi for første gang direkte til den svenske bruktbilselgeren Thor Nord.

Vi hadde i forkant bestemt oss for å gjøre opptak av alle samtaler med Thor Nord og Malthe-Sørenssen. Både for å dokumentere hva som ble sagt, men også fordi vi tidlig i prosessen bestemte oss for å lage en TV-dokumentar

Thor Nord svarte da vi ringte. Vi fortalte hvorfor vi ringte, forsøkte å skape tillit, stilte åpne spørsmål om hva han eventuelt visste om saken. Det ble flere samtaler med Thor Nord denne kvelden. Da han forsto at vi satt på opptak av telefonsamtaler mellom ham og Malthe-Sørenssen, la han kortene på bordet.

Vi gjorde utallige forsøk på å få tak i Malthe-Sørenssen. Den første kontakten ble gjort kort tid etter at vi snakket med Thor Nord første gang. Grunnen til dette var at vi ikke ønsket samkjørte forklaringer.

Men Malthe-Sørenssen var ikke mulig å spore opp på noen av kanalene vi kjente til. Angivelig levde han på hemmelig adresse i utlandet på grunn av trusler.

Løsningen ble å kontakte hans daværende forsvarer i korrupsjonssaken som Asker og Bærum politidistrikt etterforsket, advokat Jonny Sveen. Vi fikk da tilsvaret i form av bilder av en e-post Malthe-Sørenssen hadde sendt til advokaten sin.

Dette var fordi Malthe-Sørenssen fryktet at vi skulle spore ham opp hvis vi bare fikk videresendt e-posten. Bilder av e-poster med tilsvaret ble fast prosedyre i alle de senere sakene om Malthe-Sørenssen som skulle komme.

I sitt første tilsvaret nektet Malthe-Sørenssen for alt og kom med en påstand om at samtaler og meldingene fra den skjulte etterforskningen kunne være manipulert.

3.5 Vise fram dokumentasjonen

I forkant av publiseringen av Treholt-bløffen – vurderte vi problemstillinger knyttet til publisering av materialet fra den skjulte etterforskningen til politiet. For oss var det viktig å vise dokumentasjonen slik at leserne kunne gjøre seg opp en mening selv.

Vi har ikke funnet eksempler på lignende publisering av et slikt materiale i et slikt omfang i norsk pressehistorie. Formiddagen 12. februar ble VGs advokater koblet på saken for å vurdere eventuelle problemstillinger.

Er det uproblematisk å publisere slikt materiale?

Advokat-teamets konklusjon var: Ja, det er uproblematisk dersom det er av allmenn interesse.

Sammen med publiseringen av Treholt-bløffen med samtalen og meldingene fra den skjulte etterforskningen, ble en kommentar fra VG-redaktør Torry Pedersen publisert. Han begrunnet publiseringen av materialet som følger:

«Telefonsamtalene har ekstraordinær offentlig interesse. De dokumenterer at Arne Treholt og hans advokat Harald Stabell ble utsatt for et svindelforsøk, og det er betimelig å stille spørsmålet om det norske folk er forsøkt ført bak lyset i arbeidet med å få gjenopptatt en av norgeshistoriens mest omtalte straffesaker.»

Vi valgte ikke å identifisere Thor Nord i den første saken. Vi følte vi ikke visste nok om hvor aktiv han faktisk var. På dette tidspunktet visste vi for eksempel ikke om han faktisk hadde snakket med Stabell eller Treholt på noe tidspunkt.

Kveldstid 12. februar ble saken publisert.

3.6 Historiske værdata – og jakt i arkiver

I dagene som fulgte hadde vi en rekke oppfølgere om Treholt-saken, både reaksjonssaker, men også helt nye saker. Mens vi jobbet med hovedsaken Treholt-bløffen, så vi også på andre deler av Treholt-saken som involverte Malthe-Sørenssen. Det var særlig ett spørsmål som opptok oss:

Var POT-kilden i boken «Forfalskningen. Politiets løgn i Treholt-saken» også bare oppdiktet?

«Djevelen ligger i detaljene», skriver Malthe-Sørenssen i forordet til boken.

Vi hadde allerede dokumentert hvordan han selv hadde løyet og diktet opp en kilde. Nå ville vi finne ut om bokkilden var sann eller ikke. I arbeidet med den første saken, hadde vi fått opplysninger om hvem som Malthe-Sørenssens hadde oppgitt som sin angivelige POT-kilde. Det var umulig å få vedkommende i tale. Han døde få år etter at han skulle ha åpnet seg for Malthe-Sørenssen. Hvordan kunne vi da finne ut om personen hadde snakket med forfatteren, eller om også denne kildekontakten var en bløff?

Vi satte oss ned, og gikk systematisk gjennom alle tilgjengelige opplysninger i boken og avhøret som Malthe-Sørenssen ga til Gjenopptakelseskommissjonen i 2011. Vi ønsket å finne fakta som vi kunne dobbeltsjekke selv – eller få hjelp av etterlatte til å kontrollere:

- I boka beskriver Malthe-Sørenssen at det var veldig kaldt da han møtte den angivelige POT-kilden på fjellet «vinteren 2006» et sted på «Østlandet». Kunne vi klare å finne en sannsynlig dato for møtet med kilden? Ved hjelp av historiske værdata hentet vi ut periodene det var ekstra kaldt. De to første ukene i mars 2006 fremsto sannsynlige. Kunne gjenlevende familie hjelpe oss med hva og hvor den angivelige POT-kilden befant seg da?

- Vi tok ut alle opplysninger der POT-kilden ble beskrevet og sammenlignet med informasjon og bilder av den mannen vi hadde fått identiteten på. Beskrivelsen av kilden i boken rimet lite med den navngitte personen.
- Vi gjennomgikk avhørene Malthe-Sørenssen ga til Gjenopptakelseskommissjonen i 2011, for å sammenligne beskrivelsen han ga av POT-kilden med den informasjonen vi nå visste om den navngitte personen. I avhørene fortalte Malthe-Sørenssen at han måtte kontrollsjekke posisjonen til kilden og om vedkommende faktisk jobbet i POT på det aktuelle tidspunktet, da Treholt-saken ble etterforsket. Det virket lite troverdig sammenholdt med det vi nå visste.
- Gjennom arkivsøk på Nasjonalbiblioteket, A-tekst og i avisen Budstikka sitt digitale arkiv, undersøkte vi alle artiklene Malthe-Sørenssen har skrevet fra han begynte å jobbe som journalist i 1986. Dette for å finne ut om det var sannsynlig at han hadde POT-kilde av det formatet som han hevdet i boken. Ingen saker pekte i retning av at Malthe-Sørenssen over tid hadde vært påtakelig velinformert i POT/PST-saker.
- Vi intervjuet tidligere kolleger av den navngitte personen som Malthe-Sørenssen skal ha oppgitt som sin POT-kilde. Vi snakket også med sentrale aktører i Gjenopptakelseskommissjonen. Felles for alle er at ingen tror det fantes noen kilde.

Etter at kartleggingsjobben var gjort, tok vi kontakt med de etterlatte til den angivelige POT-kilden. De ble svært opprørte – og avviste på det sterkeste at det kunne være hold i påstandene at deres familiemedlem var kilden til Geir Malthe-Sørenssen sin bok. Etter noen dagers betenkningstid bestemte de seg for ikke å stille opp i VG.

Dette ble et dilemma for oss.

På den ene side var det åpenbart allmenn interesse for hvem denne påståtte bokkilden til Malthe-Sørenssen var. Særlig fordi vi mente å sitte på en rekke opplysninger som gjorde det svært lite sannsynlig at vedkommende kunne være kilde.

På den annen side ville en publisering av navnet være en belastning for mannens etterlatte. Og det kunne potensielt kunne skade mannens ettermæle.

Vi landet til slutt på ikke å skrive navnet på den påståtte kilden.

Vi valgte å gå på forleggeren Kjetil Kristoffersen i forlaget Publicom. Han vurderte i halvannet døgn å offentliggjøre kilden i boken, men etter en samtale med Arne Treholt 17. februar ombestemte han seg.

I dag er det svært få som tror at det fantes noen POT-kilde til boken. Harald Stabell sier følgende:

- Ut fra alt jeg vet, ikke minst om hvor mange han har lurt Treholt og meg inkludert
- taler mye for at den såkalte kilden aldri har eksistert.

Stabell har senere bekreftet at den identiteten VG har fått på den angivelige kilden er identisk med det navnet han har fått opplyst av Geir Malthe-Sørenssen. Hverken Stabell eller forlegger Kjetil Kristoffersen husker om de først fikk vite identiteten på kilden før eller etter at vedkommende døde.

Medforfatter Kjetil Mæland vil ikke uttale seg mer til media om hva han tenker om boken etter avsløringene om Malthe-Sørenssen.

3.7 Ny tidslinje – og andre hemmelige kilder

Da vi var ferdig med sakene om Treholt, startet på mange måter en helt ny fase av prosjektet. Nå var det tid for å undersøke andre saker som Geir Selvik Malthe-Sørenssen hadde hatt befatning med som privatetterforsker.

Det første vi gjorde var å lage en tidslinje over alle sakene som Malthe-Sørenssen hadde vært involvert i som privatetterforsker. Den ble laget i en kombinasjon av opplysninger vi hadde hentet fra arkivene i Retriever, materiale fra den skjulte etterforskningen, tips og tidligere saker vi hadde jobbet med i VG-redaksjonen.

Etter at denne jobben var gjort startet vi å ringe aktører i de ulike sakene.

På dette tidspunktet hadde mange fått med seg «Treholt-bløffen». Det gjorde at de så på sin egen sak - og Malthe-Sørenssens involvering med nye øyne. Vi var – naturlig nok – særlig interessert i saker hvor Malthe-Sørenssen hadde bidratt med opplysninger fra hemmelige kilder.

Det tok ikke mange dager før vi hadde pekt ut to nye prosjekter:

- Arvestriden som involverte advokat Mona Høiness.
- En årelang konflikt mellom forretningsmannen Johnny Halvorsen og eiendomsmegler Odd Kalsnes.

Det dannet seg et inntrykk av at Malthe-Sørenssen aktivt oppsøkte personer som var i en svært krevende situasjon og trengte bistand. I begge sakene hadde Malthe-Sørenssen bidratt med informasjon fra anonyme kilder. Med hjelp fra disse kildene kunne etterforskeren tilby en løsning. Men først måtte han ha penger på bordet.

3.8 Det ukjente testamentet

Thor Nord hadde under arbeidet med «Treholt-bløffen» begynt å snakke om arvestriden som involverte Mona Høiness. Mona Høines hadde noen år tidligere arvet rundt 100 millioner kroner fra det barnløse og velstående ekteparet Per Urdahl og Synnøve Alver Urdahl. Slektninger av ekteparet saksøkte Mona Høiness og hevdet at testamentet ikke var gyldig.

Mona Høiness vant frem i begge rettsrundene - først i tingretten og senere i lagmannsretten.

Men under rettsaken i lagmannsretten dukket Malthe-Sørenssen opp som etterforsker for slektningene. Etter hans inntreden dukket det både opp en mystisk versjon av testamentet og en anonym kilde som angivelig bodde i Dubai.

Da arvestriden ble behandlet i Borgarting lagmannsrett ble det hevdet at testamentet som lå til grunn for arven angivelig var blitt tuklet med.

Det som skulle bevise dette påståtte jukset var et dokument som var sendt på faks til advokat Fred Gade. Denne faksen ble senere lagt frem for retten.

Det fremsto som åpenbart at målet var at det skulle skapes tvil rundt tilblivelsen av det originale testamentet. Hadde duoen jobbet sammen også i denne saken?

I løpet av arbeidet vårt med avsløringene, møtte vi truffet Thor Nord noen ganger. Det første møtet var på et hotell i Borås – etter at «Treholt-bløffen» hadde stått på trykk. Med seg til møtet hadde han et dokument i en plastmappe. Det var en kopi av et testamente.

– Malthe-Sørenssen vet at dere har fått det av meg. Det er sikkert fullt av hans fingeravtrykk på det, fortalte Thor Nord til oss da han ga oss testamentet i plastmappen.

Han fortalte at Malthe-Sørenssen hadde sendt det fra biblioteket i Borås.

3.9 Jakten på fingeravtrykk

Vi ønsket å sjekke dokumentet Nord hadde gitt oss for fingeravtrykk.

Vi kontaktet Kripas for å høre om de kunne gjøre et slikt arbeid for oss. Svaret var nei, de gjorde ikke slike undersøkelser for private. Det samme svaret fikk vi fra Rigspolitiets Kriminaltekniske Center i Danmark. Statens Kriminaltekniske laboritorium i Sverige gjør oppdrag for private, men der var beskjeden at de ikke hadde kapasitet.

Senere kom det en SMS fra Kripas hvor de viste til en tidligere nestor på fingeravtrykk, Knut Holthe, som var gått av med pensjon i Kripas, men som jobbet som privatetterforsker.

Både Holthe og et privat kriminalteknisk laboratorium, Forensic Access i Storbritannia, ble kontaktet for å vurdere materialet vårt.

Fra kilder hadde vi allerede fått en papirkopi med såkalte referanseavtrykk fra Malthe-Sørenssen, slik at vi kunne sammenlikne. Vi sendte referanseavtrykkene av Malthe-Sørenssen til begge, men svarene var nedslående: De var ikke gode nok, og vi kom ikke nærmere noe svar.

Men hva med selve testamentet som ble fakset inn til slektningenes advokat og lagt frem for retten? Var det identisk med dokumentet Thor Nord hadde gitt oss?

3.10 Fakslogg og signatur

Vi kontaktet Borgarting lagmannsrett og om å få låne den originale faksen som advokat Fred Gade hadde mottatt og som han hadde lagt frem for retten i 2014. Men vi fikk avslag.

Vi kontaktet deretter Mona Høiness sin advokat i arvestriden, advokat Mette Yvonne Larsen, for å spørre om hun kunne hjelpe oss med å få tak i dokumentet.

Det ville hun. Mette Yvonne Larsen sendte en henvendelse til Borgarting lagmannsrett om midlertidig utlån av originaldokumentene fra rettssaken. Men det viste seg at dokumentene ikke lenger lå hos lagmannsretten, men var sendt tilbake til første rettsinstans; Oslo byfogdembete.

Mette Yvonne Larsen fikk ikke mulighet til å ta med seg dokumentene, og måtte lete manuelt gjennom et par tusen dokumentsider for å finne testamentet, som hun da fikk ta en kopi av. Jobben var tidkrevende fordi testamentet ikke var ført kronologisk, slik de andre dokumentene var. Larsen sa seg villig til å hjelpe VG fordi det var i Mona Høiness sin interesse, som vi på dette tidspunktet hadde kontakt med. Hun fant dokumentet og ga VG en kopi.

Da vi sammenlignet kopien og testamentet som Thor Nord hadde gitt oss, så vi at de var identiske i ordlyd. Men på faksen som ble lagt frem for retten, manglet datering og signaturene til enkefruen og testament-vitnene.

I toppen av faksen som ble lagt frem for retten, var det en slags «signatur», et sjakkmonstret avtrykk. Var den særegen for faksmaskinen den ble sendt fra?

Vi reiste til biblioteket i Borås for å undersøke faksmaskinen etter å ha gjennomført flere telefonsamtaler med de ansatte. Vi fikk bekreftet at den aktuelle faksmaskinen var den samme som i mars 2014.

Vi ønsket å sende en faks fra den aktuelle faksmaskinen til en faks i VG for å undersøke om faksmaskinen ga den samme «signaturen» som vi så på dokumentet som ble lagt frem for retten. Men svaret var negativt, det dukket ikke opp noen «signatur» på faksene vi sendte til VG-huset.

Fra arkivsøkene om arvestriden, kom det frem at faksen hadde kommet til advokatkontoret til Fred Gade om morgenen 19. mars 2014. Rettsboken som vi fikk innsyn i hos Borgarting lagmannsrett, viste at Malthe-Sørenssen vitnet i saken samme dag klokken 13.25. Med andre ord: Det var mulig å rekke begge deler.

Vi fikk personalet ved biblioteket også til å gå inn i loggen. Dette for å sjekke om det var blitt sendt en faks til advokatkontoret Fred Gade denne marsdagen i 2014. Men loggen på den aktuelle faksmaskinen gikk ikke så langt tilbake i tid.

3.11 Avslørt av brettekant

På testamentet vi hadde fått fra Thor Nord var det en tydelig brettekant cirka midt på dokumentet. Over brettekanten sto enkefru Synnøve Alver Urdahls siste vilje. Under brettekanten var dateringen, enkefruens signatur og signaturene til de to vitnene som var til stede da testamentet ble underskrevet. I tillegg var det et «rett kopi»-stempel fra advokaten Erling Lyngtveit i advokatfirmaet Hjort i Oslo.

På faksen som ble lagt frem for retten, dokumentet som advokat Mette Yvonne Larsen hadde funnet for oss i byfogdens arkiv, manglet alt som var under brettekanten. Vår hypotese var at brettekanten var der for en grunn.

Men hvorfor ønsket Malthe-Sørenssen å skjule dateringen, signaturene og «rett kopi»-stempelet?

Vi etablerte kontakt med Urdahl-slektningene som hadde kjempet om millionarven. De hadde brukt Malthe-Sørenssen som privatetterforsker i forkant av rettssaken i Borgarting lagmannsrett. Vi ønsket å finne ut av hvordan samarbeidet med Malthe-Sørenssen hadde vært.

De var først skeptiske til å samarbeide med oss. Men etter hvert ga de oss tilgang til en rekke tekstmeldinger og e-poster som Malthe-Sørenssen hadde sendt til dem i forkant av rettssaken.

Det gikk frem av denne dokumentasjonen at privatetterforskeren hadde lansert en teori for dem – en teori som forklarte brettekanten på testamentet vi hadde fått fra Thor Nord:

Ifølge Malthe-Sørenssen fantes det en mystisk kilde i Dubai som satt på en gammel PC. Denne hadde angivelig tilhørt Mona Høiness. I «slettede filer» på denne PC-en fantes det angivelig to dokumenter med navnene «testamentet1» og «testamentet ny».

Det ene var identisk med enkefruens originale testament, mens det andre var et utkast, ifølge Malthe-Sørenssen.

– Og begge dokumentene er laget før testamentet ble skrevet 20.februar. Dette viser at alt som er sagt rundt tilblivelsen av testamentet er ren løgn, skrev Malthe-Sørenssen i en e-post til Urdahl-slektningene.

E-postene og tekstmeldingene som vi hadde fått tilgang til, dokumenterte hvordan Malthe-Sørenssen brukte Dubai-kilden til å få Urdahl-slektningene til å betale ham mer og mer penger. Totalt fikk Malthe-Sørenssen 400.000 kroner for «arbeidet».

Men Dubai-kilden og PC-en dukket aldri opp. Ikke før det nærmet seg Malthe-Sørenssen sitt vitnemål da arvestriden ble behandlet i Borgarting lagmannsrett i mars 2014. Den mystiske Dubai-kilden hadde ringt til advokat Fred Gade, som representerte Urdahl-slektningene.

Om morgenen onsdag 19. mars i 2014 tikket faksen inn, dokumentet uten datering, signaturer og «rett kopi»-stempel, som ble lagt frem for retten. Om ettermiddagen denne dagen, tok Malthe-Sørenssen plass i vitneboxen. Han holdt seg til sin forklaring om Dubai-kilden i retten.

Vi hadde tett kontakt med Thor Nord mens vi gikk opp sporene etter Malthe-Sørenssen sitt arbeid som privatetterforsker i striden om arven etter enkefru Synnøve Alver Urdahl.

I møtene vi hadde med Thor Nord, var vi alltid to journalister til stede. Og som nevnt tidligere, tok vi opp telefonsamtalene vi hadde med ham. Alt dette ble gjort for å sikre dokumentasjon og stå sterkere dersom han gikk tilbake på ting han allerede hadde sagt.

I en av telefonsamtalene som var tatt opp på bånd, forklarte Thor Nord at det var han som var den mystiske Dubai-kilden:

– Det var jeg som ringte advokat Gade. Det var *den* kilden Malthe-Sørenssen hadde i Dubai.

Thor Nord var klar over at telefonsamtalene ble tatt opp, noe han ga uttrykk for at han ikke likte. Likevel snakket han. Vi var tydelige på hva vi kom til å bruke fra samtalene, og ga ham mulighet til eventuelt å svare på spørsmål om ting han allerede hadde fortalt om.

I arbeidet med «Testament-bløffen», som ble publisert 9. mars, hadde vi utallige samtaler med personer som på en eller annen måte hadde en rolle i arvestriden eller visste noe om saken. Noen valgte å bidra, mens andre hadde vi kun bakgrunnsamtaler med.

I «Testament-bløffen» dokumenterte vi at Malthe-Sørenssen og Thor Nord begge hadde spilt en rolle da det ble forsøkt å skape tvil rundt tilblivelsen av testamentet til enkefru Synnøve Alver Urdahl.

For Malthe-Sørenssen sin del hadde jukset gitt ham minst 400.000 kroner. Om Thor Nord tjente noen penger på det, vet vi ikke.

3.12 Falsk drittpakke fikk nytt liv

Den neste saken i komplekset, var konflikten mellom forretningsmannen Johnny Halvorsen og eiendomsmegleren Odd Kalsnes.

Mens vi gjorde research om Malthe-Sørenssen, var det en av reporterne som begynte å kjenne igjen en av historiene som dukket opp. Reporteren hadde hørt den før.

Under et kildemøte sommeren 2014 kom det frem angivelige kritikkverdige opplysninger om Odd Kalsnes. I det samme møtet fikk reporteren overlevert en minnepenn med en film som skulle dokumentere opplysningene.

Reporteren jobbet videre med opplysningene om Odd Kalsnes, men det ble aldri noen sak. Opplysningene viste seg å være en velregissert drittpakke mot eiendomsmegleren. Minnepinnen med filmen ble lagt til side. Ingen hadde sett på den siden.

Nå – nesten to år senere – ble minnepennen hentet fram fra skapet igjen. Vi kunne knapt tro det vi så:

Filmen fra mai 2014, viste Malthe-Sørenssen og Johnny Halvorsen på McDonalds i Uddevalla. Malthe-Sørenssen jobbet som privatetterforsker for forretningsmannen. De skulle møte en «kilde» som hadde oppsiktsvekkende informasjon om Odd Kalsnes.

«Kilden» som dukket opp på filmen var – atter en gang – Thor Nord. Han fortalte «historier» om Odd Kalsnes: Falske identitetspapirer, en hemmelig utenlandsformue og hvitvasking av store pengebeløp.

Vi hadde hentet inn alle dommer hvor Johnny Halvorsen og Odd Kalsnes var parter. Vi hadde også lest oss opp på konflikten mellom de to i artikkelarkivet til Retriever.

I en dom fra Borgarting lagmannsrett, et økonomisk oppgjør etter samlivsbruddet mellom Odd Kalsnes og hans tidligere samboer, så vi at det hadde blitt skapt tvil rundt Odd Kalsnes sin økonomiske situasjon.

Vi kontaktet Odd Kalsnes for å få mer informasjon om hva som hadde skjedd i forbindelse med saken i lagmannsretten. På et møte i VG-huset fortalte Odd Kalsnes at han i forkant av rettssaken hadde blitt presentert med dokumenter og påstander om falske identitetspapirer, penger i utlandet og to bilkjøp i Sverige.

Han hadde anmeldt forholdene til politiet, men de hadde ikke gjort noe med saken. Odd Kalsnes var samarbeidsvillig etter møtet med oss. Vi fikk tilgang på dokumenter og bilder knyttet til rettssaken og anmeldelsene. Han ga oss også et lydopptak av en utpresser som hadde ringt til advokaten hans i forkant av rettssaken.

Utpresseren kalte seg «Thomas».

Da vi hørte lydopptaket for første gang, kjente vi umiddelbart igjen stemmen til Thor Nord. Vi hadde hørt stemmen hans veldig mange ganger. I en av samtalene vi hadde hatt med Thor Nord, hadde han fortalt om alter egoet sitt «Thomas».

3.13 Stemmeanalytikerens tok feil

Vi sendte opptaket av utpresseren til stemmeanalytiker Arne Kjell Foldvik ved lingvistisk institutt på NTNU. Han er tidligere brukt som sakkyndig i rettssaker for å analysere tiltaltes stemmer opp mot avlyttede telefonsamtaler. I tillegg sendte vi ham opptakene av Thor Nord, som var publisert i «Treholt-bløffen», som referanse til å sammenligne med.

Grunnen til at vi gjorde det, var fordi vi opplevde at Thor Nord ble mindre og mindre tilgjengelig. Og at han hadde uttrykt at han ville nekte for alt hvis vi trakk ham inn i saken som handlet om Odd Kalsnes.

Stemmeanalytikerens konklusjon var at utpresseren «Thomas» og Thor Nord mest sannsynlig var to forskjellige personer. Vi tenkte at det kan ikke kunne stemme. Derfor hentet vi ut nye referanseopptak av Thor Nord, som vi sendte til Arne Kjell Foldvik for en ny undersøkelse.

Konklusjonen var den samme: Stemmeanalytiker mente at det var to forskjellige personer. Kunne det være sånn at Thor Nord språkkunnskaper (han snakker 5-6 språk flytende) fintet ut stemmeanalytikerens?

Vi hadde et dilemma. Stemmeanalysen slo fast at våre hypoteser var uriktige. Samtidig mente vi at det var helt åpenbart at det var Nord som snakket på båndet. Vi så nå ingen andre muligheter enn å konfrontere Nord og håpe at han ville legge kortene på bordet. Sammen la vi en plan for hvordan vi skulle få til det, hvordan en slik intervjusituasjon skulle være.

Thor Nord visste ikke om filmen vi var i besittelse av, fra møtet i Uddevalla i mai 2014. Opptaket ble gjort av Johnny Halvorsen som hadde på seg skjult utstyr. I en lengre telefonsamtale la vi frem hele komplekset om Odd Kalsnes frem for ham, samtidig som vi stilte åpne spørsmål underveis.

Da Thor Nord forsøkte å snakke seg bort fra sin rolle i saken, serverte vi ham en ny bit av dokumentasjonen vi satt på.

Etter hvert fortalte vi ham filmen, om dokumentene, om telefonen med utpresseren. Odd Kalsnes sin tidligere samboer hadde til og med oppgitt Thor Nord sitt fulle navn som kilde til de falske opplysningene, under rettssaken i Borgarting lagmannsrett. Vi hadde tilgang til transkribering av vitnemålet hennes.

Vi ba Thor Nord forklare oss hva hans rolle egentlig hadde vært i Odd Kalsnes-komplekset. Thor Nord ble satt ut av all dokumentasjonen. Nok en gang tilsto han – og skyldte på Malthe-Sørenssen.

Men det var mer. Også NRK var blitt lurt.

3.14 Innrømmet NRK-bløff

Tidlig i researcharbeidet vårt dukket NRK-dokumentaren «Passmannen» opp. Bakgrunnen var samtaler Malthe-Sørenssen hadde hatt med Johnny Halvorsen og en NRK-journalist, noe som kom frem i materialet fra den skjulte etterforskningen.

Vi hadde allerede under et av de første møtene snakket med Thor Nord om dokumentaren. Han hadde erkjent at det var han som spilte rollen som mannen, anonymisert i artikkelen, som skaffet personer fra næringslivet falske identiteter i utlandet for å skjule eventuelle formuer.

Det var Malthe-Sørenssen som hadde satt NRK i kontakt med Thor Nord.

Statskanalen hadde allerede 16. februar – etter vår Treholt-avsløring – varslet at de ville granske alle saker hvor Malthe-Sørenssen hadde jobbet sammen med dem. Og etter en drøy måned, da vi la frem den dokumentasjonen vi hadde i Odd Kalsnes-komplekset, erkjente programredaktør Lars Kristiansen i NRK at de hadde latt seg lure.

Dokumentaren «Passmannen» ble kraftig redigert. I tillegg ble det anonyme intervjuet med Thor Nord som passfikseren fjernet.

Vi publiserte «Bløffmakerne» 18. mars.

Thor Nord ble identifisert for første gang. Vi varslet ham om det på forhånd, slik at han kunne informere familien sin.

Bakgrunnen for identifiseringen var at vi ikke lenger var i tvil om at han aktivt spilte en rolle i alt jukset til Malthe-Sørenssen. I tillegg hadde han erkjent å være utpresseren på telefonen til Odd Kalsnes sin advokat.

4 DETTE ER NYTT

- VG avslørte at Geir Malthe-Sørenssen i lang tid svindlet Harald Stabell og Arne Treholt under enda et forsøk på å få gjenopptatt Treholt-saken. Svindelen ble utført gjennom at Malthe-Sørenssen sa han hadde en kilde fra Etterretningstjenesten som satt på avgjørende dokumentasjon. Den oppdiktede kilden «Gunnar» ble spilt av Malthe-Sørenssens venn – den drapsdømte bruktbilselgeren Thor Nord fra Sverige.
- VG avslørte at Geir Malthe-Sørenssen og Thor Nord fabrikkerte bevis i en av norgeshistoriens mest betente arvestrider. Striden sto om hvem som skulle arve 100 millioner kroner etter den 91-årige Synnøve Alver Urdahl.
- VG avslørte at Geir Malthe-Sørenssen og Thor Nord fabrikkerte bevis mot eiendomsmegleren Odd Kalsnes. Flere av bevisene ble lagt fram rettssak mellom Kalsnes og hans eks-kone.
- VG avslørte hvordan Geir Malthe Sørenssen lurte NRK til å bruke en falsk kilde i dokumentarartikkelen «Passmannen».

5 KONSEKVENSER

- På bakgrunn av avsløringene valgte politiet å starte etterforskning. Geir Malthe-Sørenssen er siktet for bedrageri som følge av «Testament-bløffen», arvestriden som omhandler Mona Høiness.
- Malthe-Sørenssen er også siktet for dokumentfalsk som følge av avsløringen vår «Slik jobbet bløffmakerne», saken om hvordan falske dokumenter og bevis ble brukt i rettssaken mellom Odd Kalsnes og hans eks-kone.
- Bruktbilselgeren Thor Nord er avhørt og har status som mistenkt i begge sakene.
- Politiets etterforskning er fortsatt ikke avsluttet, og fortsetter i 2017.
- Odd Kalsnes har som følge av vår avsløring begjært saken sin gjenåpnet. I begjæringen til Gulating lagmannsrett står det:
«Kravet om gjenåpning grunner seg på at motparten la fram en rekke falske dokumentbevis for lagmannsretten. Det er uomstridt at de aktuelle dokumentbevisene er falske. De er produsert utelukkende i den hensikt å påvirke lagmannsretten til å avsi dom i Kalsnes disfavør. Det hevdes fra denne side også at motparten (Berg) forsto/innså at (i alle fall noen av) dokumentbevisene var falske. Det hevdes også at de falske bevisene et stykke på vei var avgjørende for utfallet i lagmannsretten.»

Det er journalister i avisen Verdens Gang (heretter bare «VG») som avdekket det omfattende bevisjukset i denne saken (og i andre sivile saker) gjennom en bredt anlagt artikkelserie, publisert i mars 2016, jf framstillingen i punkt 2.2 og 4 nedenfor.»

Gulating lagmannsretten har nylig avgjort at de vil vurdere saken på nytt.

- Etter VGs avsløringer har NRK gransket alle saker hvor de har samarbeidet med Malthe-Sørenssen. Dokumentarartikkelen «Passmannen» heter ikke lenger «Passmannen», men «– ID-svindel er en stor samfunnsrisiko». I artikkelen er denne korrigeringen lagt inn:

«NRK har kontrollert denne saken som en del av vår gjennomgang av prosjekter frilansjournalist Geir Selvik Malthe-Sørenssen har vært involvert i. I denne saken satte Malthe-Sørenssen NRK i kontakt med en kilde vi intervjuet om fremskaffing av falske pass, under løfte om anonymitet. Vi mener det knytter seg usikkerhet til deler av de opplysningene den anonyme kilden gir, og har derfor valgt å ta det anonyme intervjuet ut av saken. I denne oppdaterte versjonen er innholdet belagt kun med åpne, etterprøvbare kilder.»

- Det har siden VG publiserte den første saken i sakskomplekset – Treholt-bløffen – 12. februar 2016 vært en jakt på hvor mediehuset fikk materialet fra. Spesialenheten for politisaker etterforsker fortsatt hvordan VG fikk tilgang til telefonsamtalene og tekstmeldingene.

6 SPESIELLE PROBLEMSTILLINGER

- Det er mulig å forstå at VGs avsløringer har vært en belastning for Malthe-Sørenssen. Under og etter arbeidet med de tre sakene fikk vi en enorm mengde med tips. Mye måtte legges bort. I redaksjonen hadde vi en løpende diskusjon på dimensjoneringen. Vurderingene ble vanskeliggjort av at vi aldri fikk snakke direkte med Malthe-Sørenssen. Etter den tredje avsløringen valgte vi å tone deknningen ned som følge av den totale belastningen.
- Telefonavlytting eller kommunikasjonskontroll er svært inngripende politimetode og gir et unikt innblikk i et menneske sitt liv. Vi foretok flere vurderinger av hvordan vi skulle bruke materialet vi satt på. Vi bestemte oss for kun å bruke telefonsamtaler og tekstmeldinger knyttet til saker hvor Malthe-Sørenssen hadde hatt en rolle i det offentlige rom.
- Som nevnt under konsekvenser, har det siden den første avsløringen ble publisert vært en jakt på hvor VG fikk materialet fra den skjulte etterforskningen fra. I den forbindelse kan det være greit å påpeke at materialet etter all sannsynlig ville blitt klassifisert som overskuddsinformasjon, og aldri kommet ut i offentligheten om det ikke var for VGs publisering. En publisering og et journalistisk arbeid som har ført til politietterforskning, siktelser og gitt offentligheten svar på hvem som var den ukjente kilden i tre profilerte saker.